

62011CJ0137

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 27 września 2012 r. (*1)

„Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących — Rozporządzenie (EWG) nr 1408/71 — Artykuły 13 i 14c — Właściwe ustawodawstwo — Osoby prowadzące działalność na własny rachunek — System zabezpieczenia społecznego — Przynależność — Osoba wykonująca pracę najemną bądź niewykonująca żadnej działalności w jednym państwie członkowskim — Działalność na własny rachunek prowadzona w innym państwie członkowskim — Członek zarządu spółki — Zamieszkiwanie w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie siedziby spółki — Zarządzanie spółką z państwa zamieszkania — Uregulowanie krajowe wprowadzające niewzruszalne domniemanie wykonywania działalności zawodowej w charakterze osoby prowadzącej działalność na własny rachunek w państwie członkowskim siedziby spółki — Obowiązkowa przynależność do ustanowionego w tym państwie systemu zabezpieczenia społecznego dla osób prowadzących działalność na własny rachunek”

W sprawie C-137/11

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez cour du travail de Bruxelles (Belgia) postanowieniem z dnia 11 marca 2011 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 21 marca 2011 r., w postępowaniu:

Partena ASBL

przeciwko

Les Tartes de Chaumont-Gistoux SA,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: J.C. Bonichot, prezes izby, K. Schieman, L. Bay Larsen (sprawozdawca), C. Toader i E. Jarašiūnas, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Mazák,

sekretarz: R. Źereb, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 22 marca 2012 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

—

w imieniu Partena ASBL przez M. Lauwers, avocate,

—

w imieniu Les Tartes de Chaumont-Gistoux SA przez A. Moyaerts oraz É. Pireta, avocats,

—

w imieniu rządu belgijskiego przez L. Van den Broeck oraz J.C. Halleux, działających w charakterze pełnomocników,

—

w imieniu Komisji Europejskiej przez V. Kreuschitzą oraz G. Rozetę, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 26 czerwca 2012 r.,
wydaje następujący

Wyrok

1

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 13 i 14c rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. L 149, s. 2), zmienionego rozporządzeniem Rady (WE) nr 1606/98 z dnia 29 czerwca 1998 r. (Dz.U. L 209, s. 1) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1408/71”), oraz art. 21 TFUE.

2

Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Partena ASBL (zwaną dalej „Parten”), zakładem ubezpieczeń społecznych dla osób prowadzących działalność na własny rachunek, a spółką Les Tartes de Chaumont-Gistoux SA (zwaną dalej „spółką Les Tartes de Chaumont-Gistoux”) w przedmiocie kwot odpędnych od tej spółki przez Partenę z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i doliczeń za okres od pierwszego kwartału 1999 r. do czwartego kwartału 2007 r.

Ramy prawne

Prawo Unii

3

Motywy od ósmego do jedenastego rozporządzenia nr 1408/71 stanowią:

„pracownicy najemni i osoby prowadzące działalność na własny rachunek przemieszczające się we Wspólnocie powinni być objęci systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu różnych ustawodawstw i wynikających z tego komplikacji;

należy jak najbardziej ograniczyć liczbę i zakres przypadków stanowiących wyjątki od zasad ogólnych, w których jedna osoba powinna podlegać równocześnie ustawodawstwu dwóch państw członkowskich;

w celu jak najlepszego zagwarantowania równego traktowania pracowników zatrudnionych na terytorium jednego państwa członkowskiego należy przyjąć jako zasadę ogólną, że stosuje się ustawodawstwo tego państwa członkowskiego, na którego terytorium dana osoba jest zatrudniona lub prowadzi działalność na własny rachunek;

w niektórych sytuacjach, w których stosowanie innych kryteriów jest uzasadnione, możliwe jest odstąpienie od tej zasady ogólnej”.

4

Artykuł 13 rozporządzenia nr 1408/71, zatytułowany „Zasady ogólne”, stanowi:

„1. Z zastrzeżeniem art. 14c i 14f osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają wyjątkowo ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego. Ustawodawstwo określa się zgodnie z przepisami niniejszego tytułu.

2. Z zastrzeżeniem przepisów art. 14–17:

a)

pracownik najemny zatrudniony na terytorium jednego państwa członkowskiego podlega ustawodawstwu tego państwa, nawet jeżeli zamieszkuje na terytorium innego państwa członkowskiego lub jeżeli przedsiębiorstwo lub pracodawca, który go zatrudnia, ma swój zarejestrowany siedzibę lub miejsce prowadzenia działalności na terytorium innego państwa członkowskiego;

b)

osoba prowadząca działalność na własny rachunek na terytorium jednego państwa członkowskiego podlega ustawodawstwu tego państwa, nawet jeżeli zamieszkuje na terytorium innego państwa członkowskiego;

[...]”.

5

Artykuł 14a tego rozporządzenia, zatytułowany „Specjalne zasady mające zastosowanie do osób prowadzących działalność na własny rachunek innych niż marynarze”, brzmi w pkt 2 następująco:

„Artykuł 13 ust. 2 lit. b) stosuje się z uwzględnieniem następujących wyjątków i okoliczności:

[...]

2) Osoba zwykle prowadząca działalność na własny rachunek na terytorium dwóch lub więcej państw członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, na którego terytorium zamieszkuje, jeżeli wykonuje jakkolwiek część swojej działalności na terytorium tego państwa. Jeżeli nie prowadzi działalności na terytorium państwa członkowskiego, które zamieszkuje, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, na którego terytorium prowadzi swoją główną działalność [...]”.

6

Artykuł 14c tego rozporządzenia, zatytułowany „Zasady szczególne stosowane do osób

będących równocześnie pracownikami najemnymi na terytorium jednego państwa członkowskiego i prowadzących działalność na własny rachunek na terytorium innego państwa członkowskiego”, przewiduje:

„Osoba będąca równocześnie pracownikiem najemnym na terytorium jednego państwa członkowskiego i prowadząca działalność na własny rachunek na terytorium innego państwa członkowskiego podlega:

a)

ustawodawstwu państwa członkowskiego, na którego terytorium wykonuje pracę za wynagrodzeniem, lub, jeżeli jest zatrudniona na terytorium dwóch lub więcej państw członkowskich, ustawodawstwu [w zależności od przypadku, państwa członkowskiego zarejestrowanej siedziby lub miejsca prowadzenia działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, miejsca położenia oddziału lub stałego przedstawicielstwa bądź miejsca zamieszkania danej osoby], chyba że lit. b stanowi inaczej;

b)

w przypadkach wymienionych w załączniku VII:

—

ustawodawstwu państwa członkowskiego, na którego terytorium wykonuje pracę za wynagrodzeniem [...],

oraz

—

ustawodawstwu państwa członkowskiego, na którego terytorium prowadzi działalność na własny rachunek [...].”

7

Załącznik VII do rozporządzenia nr 1408/71 wymienia osiemnaście przypadków szczególnego stosowania ustawodawstw dwóch państw członkowskich, mianowicie sytuacji, w których dana osoba z jednej strony prowadzi działalność na własny rachunek na terytorium jednego z siedemnastu państw członkowskich w szczególności wymienionych w tym załączniku, a z drugiej strony jest zatrudniona za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim.

8

Punkt 1 tego załącznika brzmi:

„Prowadzenie działalności na własny rachunek w Belgii oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim”.

Prawo belgijskie

9

Na gruncie prawa belgijskiego podleganie osób pracujących na własny rachunek systemowi zabezpieczenia społecznego jest regulowane w szczególności arrêté royal no 38, du 27 juillet 1967, organisant le statut social des travailleurs indépendants (dekretem królewskim nr 38 z dnia

27 lipca 1967 r. w sprawie wprowadzenia systemu zabezpieczenia społecznego osób prowadzących działalność na własny rachunek) (Moniteur belge z dnia 29 lipca 1967 r.), zmienionego w szczególności arrêté royal du 18 novembre 1996 portant des dispositions financières et diverses concernant le statut social des travailleurs indépendants (dekretem królewskim z dnia 18 listopada 1996 r. w sprawie finansowych i innych uregulowań odnoszących się do systemu zabezpieczenia społecznego osób prowadzących działalność na własny rachunek) zgodnie z tytułem VI loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions (ustawy z dnia 26 lipca 1996 r. w sprawie modernizacji systemu zabezpieczenia społecznego i zapewniającej rentowność ustawowych systemów emerytalnych) oraz z art. 3 loi du 26 juillet 1996 visant à réaliser les conditions budgétaires de la participation de la Belgique à l'Union économique et monétaire européenne (ustawy z dnia 26 lipca 1996 r. w sprawie zapewnienia warunków budżetowych dla belgijskiej przynależności do europejskiej Unii Gospodarczej i Walutowej) (Moniteur belge z dnia 12 grudnia 1996 r.) (zwanym dalej „dekretem królewskim nr 38”).

10

Artykuł 3 § 1 dekretu królewskiego nr 38, ujęty w rozdziale I, zatytułowanym „Zakres stosowania”, stanowi:

„W rozumieniu niniejszego dekretu osobą prowadzącą działalność na własny rachunek jest każda osoba fizyczna wykonująca w Belgii działalność zawodową, w związku z którą nie jest związana umowa o pracę lub warunkami wynikającymi z przepisów.

Dopóki nie zostanie przeprowadzony dowód przeciwny, domniemywa się, że każda osoba wykonująca w Belgii działalność zawodową, która może przynosić dochody określone w [pewnych przepisach code des impôts sur les revenus 1992 (kodeksu podatków dochodowych z 1992 r.)], spełnia warunki kwalifikacji, o których mowa w poprzednim akapicie.

Dla celów stosowania niniejszego paragrafu działalność zawodową uznaje się za wykonywaną na mocy umowy o pracę, gdy w celu zastosowania jednego z systemów zabezpieczenia społecznego na rzecz pracowników najemnych domniemywa się, że zainteresowany jest zatrudniony z tego tytułu w ramach stosunku wynikającego z umowy o pracę.

[...] osoby wyznaczone jako członkowie zarządu w spółce lub w stowarzyszeniu podlegającym belgijskiemu podatkowi od spółek lub belgijskiemu podatkowi obejmującemu nierezydentów objęte są niewzruszalnym domniemaniem wykonywania w Belgii działalności zawodowej w charakterze osób prowadzących działalność na własny rachunek”.

11

Zgodnie z art. 15 § 1 akapit trzeci tegoż dekretu królewskiego spółka jest odpowiedzialna solidarnie z członkami zarządu za zapłatę składek od nich należnych.

12

Wyrokiem nr 176/2004 z dnia 3 listopada 2004 r. Cour d'arbitrage (trybuna arbitrażowa), obecnie Cour constitutionnelle (trybuna konstytucyjna), orzekł o niezgodności z konstytucją art. 3 § 1 akapit czwarty dekretu królewskiego nr 38 w odniesieniu zwłaszcza do członków zarządu spółek podlegających belgijskiemu podatkowi od spółek lub belgijskiemu podatkowi obejmującemu nierezydentów, którzy nie zarządzają z zagranicy spółką objętą odnośnymi przepisami. Cour d'arbitrage uznał, że w odniesieniu do tych członków zarządu domniemanie ma w zakresie, w jakim jest niewzruszalne, ogólny i bezwzględny charakter, który jest nieproporcjonalny wobec tych

osób, ponieważ nie pozwala członkowi zarządu, który zaprzestaje swojej działalności, na udowodnienie tego zaprzestania w inny sposób niż przez rezygnację i zakończenie obowiązków wynikających z podlegania systemowi zabezpieczenia społecznego dla osób prowadzących działalność na własny rachunek.

13

Cour d'arbitrage nie uważa natomiast art. 3 § 1 akapit czwarty dekretu królewskiego nr 38 za niekonstytucyjny w odniesieniu do członków zarządu zarządzających z zagranicy spółkami mającymi siedzibę w Belgii. Cour d'arbitrage stwierdza, że niewzruszalność ustanowionego domniemania mogłaby być uznana za konieczną dla zapewnienia, aby tacy członkowie zarządu podlegali systemowi zabezpieczenia społecznego dla osób prowadzących działalność na własny rachunek, jako że władze krajowe nie mają w odniesieniu do takich osób informacji oraz kompetencji, jakie mają w odniesieniu do tych członków zarządu, którzy zarządzają takimi spółkami w Belgii.

14

Z tego wyroku Cour d'arbitrage wynika, że obecnie w prawie belgijskim domniemanie to pozostaje niewzruszalne w odniesieniu do osób, które zarządzają z zagranicy spółką mającą siedzibę w Belgii, tak i niezależnie od rzeczywistego wykonywania takiej działalności osoby te podlegają w Belgii systemowi zabezpieczania społecznego dla osób prowadzących działalność na własny rachunek.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

15

Spółka Les Tartes de Chaumont-Gistoux została utworzona w dniu 17 kwietnia 1993 r.

16

Jako że spółka ta ma siedzibę w Belgii, podlega ona opodatkowaniu belgijskim podatkiem od spółek.

17

Na walnym zgromadzeniu w dniu 12 października 1995 r. O. Rombouts i M. Van Acker posiadali po połowie kapitału zakładowego. Walne zgromadzenia w dniach 7 czerwca 2000 r. oraz 7 czerwca 2006 r. utrzymały ich na stanowiskach członków zarządu.

18

Othon Rombouts mieszka w Portugalii od końca 1999 r.

19

Wykonywał tam pracę najemną albo otrzymywał tam zasiłek dla bezrobotnych od stycznia 2001 r. do lipca 2005 r.

20

Sąd krajowy wskazuje, że O. Rombouts od listopada 2007 r. prowadzi tam działalność na własny rachunek, ale dodaje, że spółka Les Tartes de Chaumont-Gistoux utrzymuje, iż ów okres samozatrudnienia rozpoczął się w listopadzie 2005 r.

21

W dniu 28 maja 2008 r. Partena wystosowała wobec O. Romboutsa oraz spółki Les Tartes de Chaumont-Gistoux nakaz zapłaty opiewający na kwotę 125696,50 EUR, odpowiadający składowkom, doliczeniom kwartalnym i rocznym, jakie winien był O. Rombouts za okres od pierwszego kwartału 1999 r. do czwartego kwartału 2007 r.

22

W dniu 5 sierpnia 2008 r. spółka Les Tartes de Chaumont-Gistoux wniosła sprzeciw od tego nakazu do tribunal du travail de Nivelles (sądu pracy w Nivelles).

23

Orzekając w przedmiocie tego sprzeciwu, tribunal de travail de Nivelles uznał sprzeciw za dopuszczalny wyrokiem z dnia 14 września 2009 r., a następnie za zasadny wyrokiem z dnia 14 grudnia 2009 r.

24

Partena wniosła apelację od tych wyroków w dniu 29 stycznia 2010 r.

25

W toku postępowania Partena przyznała, że wobec statusu pracownika przysługującego O. Romboutsowi w Portugalii od dnia 1 stycznia 2001 r. nie może on dalej podlegać belgijskiemu systemowi zabezpieczenia społecznego dla osób prowadzących działalność na własny rachunek na zasadach innych niż subsydiarne. W rezultacie obniżyła podaną kwotę górną do wysokości 68317,61 EUR, wraz z odsetkami, w miejsce 125696,50 EUR.

26

Natomiast spółka Les Tartes de Chaumont-Gistoux zakwestionowała podleganie O. Romboutsa systemowi zabezpieczenia społecznego dla osób prowadzących działalność na własny rachunek w Belgii. Podniosła, że art. 3 § 1 akapit czwarty dekretu królewskiego nr 38 w zakresie, w jakim skutkuje stosowaniem ustawodawstwa belgijskiego, jest sprzeczny z prawem Unii, a w szczególności z art. 18 WE.

27

W tych okolicznościach cour du travail de Bruxelles postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1)

Czy w odniesieniu do stosowania art. 13 i nast. rozporządzenia nr 1408/71, a dokładniej art. 14c, państwo członkowskie – w ramach przysługującej mu kompetencji do określania przesłanek podlegania wdrażanemu przez nie systemowi zabezpieczenia społecznego dla osób prowadzących działalność na własny rachunek – może zrównać »zarządzanie z zagranicy spółką podlegającą systemowi podatkowemu tego państwa« z wykonywaniem działalności na

swoim terytorium?

2)

Czy art. 3 § 1 akapit czwarty [dekretu królewskiego nr 38] jest zgodny z prawem Unii [...], a w szczególności z zasadą swobody przemieszczania się i pobytu gwarantowaną w art. 21 [TFUE], jeżeli nie pozwala osobie, która zamieszkuje w innym państwie członkowskim i z zagranicy zarządza spółką podlegającą belgijskiemu systemowi podatkowemu, na obalenie domniemania podlegania systemowi zabezpieczenia społecznego dla osób prowadzących działalność na własny rachunek, podczas gdy członek zarządu, który zamieszkuje w Belgii i nie zarządza taką spółką z zagranicy, ma możliwość obalenia tego domniemania i przedstawienia dowodu, że nie wykonuje działalności na własny rachunek w rozumieniu art. 3 § 1 akapit pierwszy dekretu królewskiego nr 38?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

W przedmiocie wątpliwości

28

W ocenie rzędu belgijskiego Trybunał nie jest w obowiązku do udzielenia odpowiedzi na pytanie pierwsze w zakresie, w jakim pytanie to wymagałoby od Trybunału dokonania wykładni art. 3 § 1 akapit czwarty dekretu królewskiego nr 38 lub badania jego zgodności z art. 14c rozporządzenia nr 1408/71.

29

W tym względzie wystarczy stwierdzić, że pytanie pierwsze, jak wynika z samego jego brzmienia, dotyczy wykładni przepisów prawa Unii, mianowicie art. 13 i nast. rozporządzenia nr 1408/71, a nie wykładni przepisu prawa krajowego lub oceny zgodności tego przepisu z prawem Unii.

30

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem (zob. w szczególności wyrok z dnia 27 stycznia 2011 r. w sprawie C-489/09 Vandoorne, Zb.Orz. s. I-225, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo) rolę Trybunału jest dostarczenie sądowi krajowemu wszystkich elementów wykładni prawa Unii, które mogłyby mu pomóc w dokonaniu przez niego samego oceny zgodności przepisu prawa krajowego w celu wydania wyroku w rozpatrywanej przez niego sprawie.

31

Trybunał jest zatem w obowiązku do rozważenia pytania pierwszego.

W przedmiocie dopuszczalności

32

Rząd belgijski uważa, że pytanie pierwsze jest niedopuszczalne ze względu na to, iż dokonanie wykładni art. 14c lit. b) rozporządzenia nr 1408/71 byłoby bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu przed sądem krajowym.

33

Zdaniem tego rz?du nie nale?y stosowa? niewzruszalnego domniemania okre?lonego w art. 3 § 1 akapit czwarty dekretu królewskiego nr 38 w odniesieniu do podlegania O. Romboutsa belgijskiemu systemowi zabezpieczania spo?ecznego dla osób prowadz?cych dzia?alno?? na w?asny rachunek.

34

Domniemanie to wed?ug twierdzenia tego rz?du ma obejmowa? cz?onków zarz?du zarz?dzaj?cych z zagranicy spó?kami maj?cymi siedziby w Belgii, którzy nie deklaruj? ?adnego dochodu w charakterze kieruj?cych przedsi?biorstwem w tym pa?stwie cz?onkowskim i powo?uj? si? na nieodp?atny charakter wykonywania swojego mandatu w celu wykluczenia przes?anki wykonywania dzia?alno?ci zawodowej, od której spe?nienia uzale?nione jest podleganie wspomnianemu systemowi zabezpieczenia spo?ecznego.

35

Tymczasem wed?ug rz?du belgijskiego w okresie rozpatrywanym w post?powaniu przed s?dem krajowym O. Rombouts podlega? podatkowi belgijskiemu jako nierezydent z uwagi na swój? dzia?alno?? cz?onka zarz?du spó?ki, w charakterze kieruj?cego ni?, zgodnie z art. 2 pkt 1 lit. a), art. 227 pkt 1 i art. 228 § 1 code des impôts sur les revenus 1992 w zwi?zku z art. 16 umowy pomi?dzy Belgi? a Portugali? o unikaniu podwójnego opodatkowania i uregulowaniu niektórych innych zagadnie? w dziedzinie podatków dochodowych, podpisanej w Brukseli w dniu 16 lipca 1969 r. (Recueil des traités des Nations unies, vol. 787, s. 4), zmienionej umow? dodatkow? podpisan? w Brukseli w dniu 6 marca 1995 r. (Recueil des traités des Nations unies, vol. 2155, s. 76), która wesz?a w ?ycie w dniu 5 kwietnia 2001 r.

36

Rz?d belgijski dodaje, ?e O. Rombouts nigdy nie podwa?a?, i? podlega? takiemu opodatkowaniu, i ?e sk?adki na ubezpieczenie spo?eczne b?d?ce przedmiotem sporu przed s?dem krajowym zosta?y obliczone na podstawie dochodów kieruj?cego przedsi?biorstwem ustalonych przez administracj? podatkow?.

37

W rezultacie ani O. Rombouts, ani spó?ka Les Tartes de Chaumont-Gistoux nie mog? zdaniem tego rz?du powo?ywa? si? na niezarobkowy charakter wykonywania mandatu w celu zakwestionowania spe?nienia przes?anki wykonywania dzia?alno?ci zawodowej.

38

W tym wzgl?dzie wystarczy stwierdzi?, ?e w swoich uwagach na pi?mie rz?d belgijski wyja?ni?, i? domniemanie okre?lone w art. 3 § 1 akapit czwarty dekretu królewskiego nr 38 zak?ada w sposób niewzruszalny podleganie cz?onków zarz?du spó?ek belgijskiemu systemowi zabezpieczenia spo?ecznego dla osób prowadz?cych dzia?alno?? na w?asny rachunek, „nawet” je?li nie zadeklarowali oni ?adnego dochodu z tytu?u pe?nienia swojego mandatu.

39

Oznacza to, że według samego rzędu belgijskiego domniemanie to ma zastosowanie również do członków zarządu spółek – takich jak objęci postępowaniem przed sądem krajowym – którzy podlegają w Belgii podatkowi obejmującemu nierezydentów ze względu na swój działalność członków zarządu spółki.

40

Pytanie pierwsze nie jest zatem pozbawione znaczenia w zakresie, w jakim dotyczy art. 14c lit. b) rozporządzenia nr 1408/71.

41

Pytanie to jest zatem dopuszczalne.

Co do istoty

42

Na wstępie należy zauważyć, że sąd krajowy zawdzięcza rozpatrywany przez siebie spór do sytuacji dotyczącej okresów, w ciągu których zainteresowany członek zarządu spółki mieszka w Portugalii i tam wykonywał pracę najemną lub też nie wykonał żadnej innej działalności. Sąd ten uznaje, że w odniesieniu do tych okresów rozporządzenie nr 1408/71 i załącznik VII do niego nie wydają się wykluczać podlegania belgijskiemu systemowi zabezpieczenia społecznego dla osób prowadzących działalność na własny rachunek. Trybunał zatem musi ograniczyć swój analizę wyłącznie do tej sytuacji.

43

W tym kontekście należy uznać, że poprzez pytanie pierwsze sąd krajowy dąży w istocie do ustalenia, czy prawo Unii, w szczególności art. 13 ust. 2 lit. b) i art. 14c lit. b) rozporządzenia nr 1408/71 oraz załącznik VII do niego, stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które tak jak art. 3 § 1 akapit czwarty dekretu królewskiego nr 38 zezwala państwu członkowskiemu na uznanie w sposób niewzruszalny działalności zarządzania z innego państwa członkowskiego spółką podlegającą opodatkowaniu w tym pierwszym państwie za wykonywaną na swoim terytorium.

44

Poprzez pytanie to sąd krajowy zastanawia się zatem, w jakim zakresie państwo członkowskie może dla celów objęcia swoim systemem zabezpieczenia społecznego dla osób prowadzących działalność na własny rachunek określać miejsce wykonywania działalności zainteresowanych osób.

45

W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przepisy tytułu II rozporządzenia nr 1408/71, które określał ustawodawstwo wdrażane wobec pracowników przemieszczających się w Unii Europejskiej, mają na celu w szczególności zagwarantowanie, aby zainteresowani podlegali zasadniczo systemowi zabezpieczenia społecznego jednego tylko państwa członkowskiego, po to, aby uniknąć zbiegu mających zastosowanie przepisów krajowych oraz komplikacji z tego wynikających. Zasada ta została wyrażona w art. 13 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia (zob. w szczególności wyrok z dnia 12 czerwca 2012 r. w sprawach połączonych C-611/10 i C-612/10 Hudziński i Wawrzyniak, pkt 41).

46

Należy przypomnieć także, że przepisy rozporządzenia nr 1408/71 należy interpretować w świetle celu art. 48 TFUE, jakim jest udział w ustanawianiu możliwie najszerszej swobody przepływu pracowników migrujących (zob. ww. wyrok w sprawach połączonych Hudziński i Wawrzyniak, pkt 53).

47

Motyw ósmy rozporządzenia nr 1408/71 podkreśla, że rozpatrywani pracownicy najemni i osoby prowadzące działalność na własny rachunek powinni być objęci systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego. Motyw dziewiąty tego rozporządzenia dodaje, że należy jak najbardziej ograniczyć liczbę i zakres przypadków stanowiących wyjątki od zasady ogólnej, w których jedna osoba powinna podlegać równocześnie ustawodawstwu dwóch państw członkowskich.

48

Według motywu dziesiątego wspomnianego rozporządzenia odpowiednim kryterium dla celów określenia wdrażanego ustawodawstwa jest co do zasady ogólna miejscówka wykonywania zatrudnienia lub prowadzenia działalności na własny rachunek. Motyw jedenasty rozporządzenia nr 1408/71 przewiduje odstępstwa od tej zasady ogólnej tylko w niektórych sytuacjach, w których stosowanie innych kryteriów jest uzasadnione.

49

Z celów i systematyki rozporządzenia nr 1408/71 wynika zatem, że kryterium „miejscówka wykonywania” zatrudnienia lub prowadzenia działalności na własny rachunek w odniesieniu do zainteresowanego pracownika lub zainteresowanej osoby jest głównym kryterium dla celów wyznaczania jednego wdrażanego ustawodawstwa i że należy odstąpić od tego kryterium tylko w szczególnych sytuacjach poprzez użycie czynników pomocniczych, takich jak czynniki państwa zamieszkania danej osoby, państwa siedziby przedsiębiorstwa, które ją zatrudnia, bądź miejsca położenia oddziału lub stałego przedstawicielstwa tego przedsiębiorstwa, bądź miejsca prowadzenia głównej działalności przez daną osobę, określone w art. 14 pkt 2 i 3, art. 14a pkt 2 i 3 oraz art. 14c lit. a) in fine rozporządzenia nr 1408/71.

50

Co się tyczy pojęcia działalności pracownika najemnego i działalności prowadzonej na własny rachunek w rozumieniu art. 13 i nast. rozporządzenia nr 1408/71, odnoszą się one działalności uznawanych za takie dla celów stosowania ustawodawstwa społecznego państwa członkowskiego, na którego terytorium działalność taka jest wykonywana (zob. w szczególności wyroki z dnia 30 stycznia 1997 r.: w sprawie C-340/94 de Jaeck, Rec. s. I-461, pkt 34; a także w

sprawie C-221/95 Hervein i Hervillier, Rec. s. I-609, pkt 22).

51

Pojęcie te podlegają zatem w odniesieniu do ich treści ustawodawstwom państw członkowskich, na których terytorium wykonywana jest działalność pracownika najemnego lub działalność prowadzona na własny rachunek.

52

Z tego względu dla celów stosowania art. 13 i nast. rozporządzenia nr 1408/71 określenie miejsca wykonywania działalności zawodowej danej osoby, które – jak wynika z motywu dziesiątego tego rozporządzenia – warunkuje co do ogólnej zasady wyznaczenie właściwego ustawodawstwa, poprzedza kwalifikację tej działalności jako działalności pracownika najemnego lub działalności prowadzonej na własny rachunek.

53

Jednakże w odróżnieniu od pojęcia działalności pracownika najemnego i działalności prowadzonej na własny rachunek pojęcie miejsca wykonywania działalności należy uznać za podlegające nie ustawodawstwu państw członkowskich, ale prawu Unii, a w następstwie wykadni nadawanej mu przez Trybunał.

54

Gdyby bowiem pojęcie to podlegało również ustawodawstwom państw członkowskich, kryterium, które pojęcie to stanowi, mogłoby być definiowane lub interpretowane przez dane państwa członkowskie w sposób sprzeczny i prowadzi w odniesieniu do określonej osoby do różnego stosowania kilku ustawodawstw do tej samej działalności. Taki zaś zbieg groziłby naruszeniem na zainteresowanego obowiązku uiszczenia podwójnych składek na zabezpieczenie społeczne w odniesieniu do tego samego dochodu i stawiałby w niekorzystnej sytuacji pracownika, który skorzystał z określonego w prawie Unii prawa do swobodnego przepływu, co byłoby z tego względu w sposób oczywisty sprzeczne z celami rozporządzenia nr 1408/71.

55

Jak Trybunał orzekł już w odniesieniu do art. 14d ust. 2 wspomnianego rozporządzenia, nakłada ono na państwa członkowskie obowiązek traktowania pracowników podlegających przepisom jego art. 14c lit. b) w sposób nie mniej korzystny niż pracowników, którzy pracują lub prowadzą działalność w całości na terytorium jednego państwa członkowskiego (zob. wyrok z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie C-493/04 Piatkowski, Zb.Orz. s. I-2369, pkt 27).

56

Dla celów wykadni pojęcia miejsca wykonywania jako pojęcia prawa Unii należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ustalenie znaczenia i zakresu pojęcia, których definicji prawo Unii nie zawiera, powinno być dokonywane zgodnie z ich zwyczajowym znaczeniem w języku potocznym, przy jednoczesnym uwzględnieniu kontekstu, w którym są one użyte, i celów uregulowania, którego są częścią (zob. w szczególności wyrok z dnia 10 marca 2005 r. w sprawie C-336/03 easyCar, Zb.Orz. s. I-1947, pkt 21 i przytoczone tam orzecznictwo).

57

W tym względzie pojęcie miejsca wykonywania działalności należy rozumieć zgodnie w

pierwszym znaczeniem użytych określeń jako oznaczające miejsce, w którym rzeczywiście dana osoba dokonuje czynności związanych z tą działalnością.

58

Przy założeniu zaś, że osoby wyznaczone jako członkowie zarządu w spółce lub w stowarzyszeniu podlegającym belgijskiemu podatkowi od spółek lub belgijskiemu podatkowi obejmującemu nierezydentów są uważane w sposób niewzruszalny za wykonujące w Belgii działalność zawodową w charakterze osób prowadzących działalność na własny rachunek, rozpatrywane przepisy krajowe mogą tym samym prowadzić do przyjęcia definicji miejsca wykonywania działalności, która nie odpowiadałaby definicji wynikającej z poprzedniego punktu niniejszego wyroku, i mogłyby zatem sprzeczne z prawem Unii.

59

O ile prawdą jest, że prawo Unii nie wkracza w kompetencje państw członkowskich w zakresie uregulowania systemów zabezpieczenia społecznego i że do ustawodawstwa zainteresowanego państwa członkowskiego należy, wobec braku harmonizacji na poziomie wspólnotowym, określenie przesłanek uprawnienia lub obowiązku przynależności do systemu zabezpieczenia społecznego, o tyle istotne jest, by przy wykonywaniu swej kompetencji zainteresowane państwo członkowskie przestrzegało prawa Unii (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Piatkowski, pkt 32, 33).

60

Wprawdzie, jak to podkreśla rząd belgijski, rozpatrywane przed sądem krajowym domniemanie może zapobiegać oszustwom w dziedzinie zabezpieczenia społecznego polegającym na uchylaniu się od obowiązku podlegania systemowi zabezpieczenia społecznego dla osób prowadzących działalność na własny rachunek za pomocą sztucznego przenoszenia działalności członków zarządu spółek z siedzibami w Belgii; jednakże nadaje charakter niewzruszalny temu domniemaniu, rozpatrywane uregulowanie krajowe wykracza poza to, co jest ściśle niezbędnym do osiągnięcia tego uzasadnionego celu polegającego na zwalczaniu oszustw, gdyż domniemanie to ustanawia w sposób ogólny przeszkodę dla możliwości uzasadnienia przez dane osoby przed sądem krajowym, że miejsce wykonywania ich działalności znajduje się rzeczywiście na terytorium innego państwa członkowskiego, w którym dokonują rzeczywiście czynności związanych z tą działalnością.

61

Na pytanie pierwsze należy zatem odpowiedzieć, że prawo Unii, w szczególności art. 13 ust. 2 lit. b) i art. 14c lit. b) rozporządzenia nr 1408/71 oraz załącznik VII do niego, stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu przed sądem krajowym w zakresie, w jakim zezwala ono państwu członkowskiemu na uznanie w sposób niewzruszalny działalność zarządczą z innego państwa członkowskiego spółką podlegającą opodatkowaniu w tym pierwszym państwie za wykonywaną na swoim terytorium.

W przedmiocie pytania drugiego

62

Przy uwzględnieniu odpowiedzi udzielonej na pytanie pierwsze nie jest konieczne rozpatrzenie pytania drugiego.

Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Prawo Unii, w szczególności art. 13 ust. 2 lit. b) i art. 14c lit. b) rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, zmienionego rozporządzeniem Rady (WE) nr 1606/98 z dnia 29 czerwca 1998 r., oraz załącznik VII do wspomnianego rozporządzenia, stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu przed sądem krajowym w zakresie, w jakim zezwala ono państwu członkowskiemu na uznanie w sposób niewzruszalny działalnośći zarządzania z innego państwa członkowskiego spółką podlegającą opodatkowaniu w tym pierwszym państwie za wykonywaną na swoim terytorium.

Podpisy

(*1) Język postępowania: francuski.